

Qui habita els marges?

Published by [Interacció](#) [1] on 11/03/2022 - 13:20

Des de la perspectiva feminista interseccional, els marges son aquells indrets perifèrics fora del centre. És a dir, son un espai físic i alhora simbòlic on hi habiten aquelles persones que no segueixen la norma, és a dir, que qüestionen l'*estatus quo* amb la seva manera d'estimar, pel seu origen o per la seva condició social. Com a marginades, per tant, es troben allunyades del centre i conseqüentment estan fora del poder. Existeix una correlació entre la perifèria i el centre i els privilegis. Com més a prop del centre més privilegis normatius i com més allunyat menys, si vius als marges és perquè existeix un centre que t'hi posiciona, és a dir unes opressions que t'empenyen als marges o que et priven l'accés al centre, depèn de com t'ho miris. Parlar dels marges implica, des de la mirada feminista, parlar d'interseccionalitat perquè necessàriament si vius als marges és perquè vius amb opressions identitàries que et releguen en aquell espai i en canvi hi ha d'altres que gràcies als seus privilegis poden posicionar-se al centre, i que gràcies al centre poden seguir alimentant els privilegis.

Cabanada (Belltall, Conca de Barberà) - cabanades.art [2]

Curiosament, la paraula marge també fa referència a aquella construcció de pedra seca que ordena el camp per tal de conrear en espais muntanyosos i delimita unes parcel·les d'altres. És a dir, un marge fa possible cultivar en espais de difícil accés. Per tant, habitar als marges és habitar la possibilitat de poder cultivar i créixer malgrat l'adversitat. No oblidem que les paraules "cultivar" i "cultura" comparteixen la mateixa arrel etimològica, i que hi ha cultura que neix, creix i floreix als marges. De fet, si ens posem literals és possible trobar cultura que creix als marges de pedra seca, i per això hem de sortir del centre de Barcelona per anar-nos-en fins a la perifèria cultural de Belltall (Conca de Barberà) amb el festival [Cabanades](http://cabanades.art) [2], un festival que hibrida art i paisatge, pedra seca i creació contemporània. Una aposta arriscada que tal com explica Joan Minguet Batllori:

"En aquella excursió hi trobaves un art munífic, les cabanes de volta, totes diferents, abandonades avui a la seva sort. I hi trobaves, com a suplement, una visió contemporània en què se'n rescatava la memòria, l'elogi implícit d'uns moments en què la pagesia era al centre del món, malgrat la seva precarietat. Quins artistes més atrevits; van acceptar la incomoditat d'enfrontar-se, no a les parets plàcides d'un museu o d'un centre d'art, sinó a un receptacle estrany que els visitants vam visitar amb el fred i el vent que caracteritza la Segarra meridional, avui Conca de Barberà. (Minguet, 2021)

El festival Cabanades és un dels molts exemples que podem trobar a escassos quilòmetres del centre cultural per excel·lència de casa nostra que és Barcelona. El panorama de la perifèria cultural rural de Catalunya és cada vegada més curull d'apostes ben filades, innovadores i de gran qualitat. La centralització de la cultura en espais urbans i relegar als espais rurals en un segon pla és un fenomen que encara succeeixi avui dia, sobretot pels continguts culturals més accessibles i de masses. Les grans ciutats son encara avui dia grans contenidors culturals amb grans capacitats que acaben fagocitant tot l'oferta cultural, deixant en un segon pla els escenaris rurals amb allò quantitativament més petit i qualitativament inferior (Burgos, 2020). A la vegada, als pobles petits i a les ciutats mitjanes son cada vegada més escassos els equipaments culturals com ara els cinemes o els teatres, fent més inaccessible la cultura a la població allunyada del centre cultural. Davant d'aquesta desigualtat cultural

moltes vegades qui reacciona amb idees innovadores per tal de sortir d'aquesta lògica que menysprea allò rural son precisament persones que des dels marges també pateixen més desigualtats. Qui habita actualment els marges culturals en gran majoria son els joves i les dones, dos sectors poblacionals que tenen encara més difícil poder viure amb igualtat de condicions i més en el món rural. Aquest cas queda recollit a la revista Nadala (Rubio i Noguera, 2021) on s'entrevisten tant a joves com a dones que des dels marges culturals, des dels pobles més rurals, cultiven la cultura perifèrica apostant per discursos diferents de les grans urbs, demostrant que als espais rurals hi poden brotar apostes creatives de gran qualitat les quals, a més, entren en diàleg amb el camp, la naturalesa i la identitat de l'indret on es troben arrelades. Son apostes radicalment diferents de les que poden sorgir en un escenari urbà causant així una fricció entre centre i perifèria, entre la frontera a vegades inaccessible entre el món rural i el món urbà. En aquesta frontera, en aquesta línia divisòria, és on poden néixer les propostes artístiques més interessants (Burgos, 2020).

Potser el cas més paradigmàtic del fenomen cultural del qual estem parlant queda recollit a l'escenari de la Berlinale i el guardó atorgat a Carla Simón a la millor pel·lícula amb l'obra *Alcarràs*. Carla Simón és dona, és jove, prové del món rural i la seva obra parla sobre el poble on els seus tiets cultiven préssecs, Alcarràs, sobre les tasques agrícoles que donen sentit i identitat a aquell territori. Per tant, creure que des del món rural i d'entre els camps de préssecs no s'hi pot cultivar res més que préssecs és un error i res menys allunyat de la realitat, ja que Carla Simón ha demostrat que als camps de pressequers s'hi pot cultivar una obra mereixedora d'un os d'or.

Discurs de Carla Simón al recollir el guardó a la millor pel·lícula a la Berlinale - Fotogramas

Amb el cas de Carla Simón pot ser que comencem a prendre més consciència del valor del camp i del diàleg que hi podem desenvolupar des d'ell i parlant d'ell. Tal com cita la propia Simón quan recull el premi, i explica que la manera com cultiva la terra la seva família a Alcarràs és probablement avui dia un acte de resistència en sí. Traslladat al cultiu de la cultura al camp, un acte de resistència es reivindicar l'accés a la cultura a les zones rurals ja que es tracta d'una important eina de cohesió i organització social. Fer créixer la cultura ajuda a reforçar la identitat de l'indret on creix i valida la cultura rural com a cultura igualment vàlida malgrat no sorgir des dels grans discursos hegemònics de les urbs. A *Pensar y hacer en el medio rural* (Burgos, 2020) – publicació que malgrat no ser una gran novetat és una obra referent encara ara per parlar de temes d'art i territori – es parla sobre resiliència comunitària gràcies a la cultura, ja que tenir riquesa cultural és un valor primordial perquè la comunitat rural no desaparegui. Davant d'aquest fet, aquest manual recalca que:

"Políticas y acciones comúnmente diseñadas de arriba abajo, desde la teoría y los despachos, con escasa o nula participación de las comunidades y actores locales, que no aprovechan el conocimiento situado sobre el terreno y se olvidan de dar voz y respuesta a las necesidades, expectativas y anhelos de quienes lo habitan. Se requiere, al contrario, una acción cultural que ensanche la autonomía y la capacidad de decisión de las comunidades y establezca un diálogo real, una relación íntima y directa, con su territorio. (Burgos, 2020: 23)

D'altra banda, i relacionat amb el que s'acaba d'exposar, no es pot oblidar que la cultura i el benestar de les comunitats, ja sigui urbanes o rurals, son dos aspectes que es retroalimenten, tal com planteja l'obra *Art in rural areas*:

"Access to culture and the arts is an essential element of wellbeing, health, empowerment, happiness, self-identification and ultimately of reinvigorating or conceiving new narratives for individuals and societies. Those are vitally needed in peripheral environment, struggling with feelings of isolation, neglectedness and exclusion." (García-Dory et al. 2020: 7)

Lligat amb l'idea de benestar de les persones que habiten els territoris rurals també se'n deriva el benestar dels

territoris rurals. Molts dels discursos culturals que surten des del camp connecten amb la terra en lògica mediambiental. Existeix una forta connexió entre cultura i medi rural davant l'emergència climàtica:

"Hablamos de un medio rural sacudido por profundas transformaciones y desequilibrios. Inmerso en una nueva complejidad que reclama nuevas formas de ser y estar en el mundo: nuevas narraciones y estéticas, nuevas economías, nuevos afectos y nuevas formas de interacción social. Nuevas políticas también." (Burgos, 2020: 22)

La crisi climàtica ha anat augmentant sobretot arrel de la crisi ocasionada per la covid-19. Davant d'aquest fet han anat en augment les reflexions al voltant de la relació que desenvolupem amb el mediambient i el territori. Un dels fenòmens que va succeir durant el confinament de l'any 2020 va ser que moltes persones que vivien a grans ciutats es van traslladar a pobles, augmentant així el fenomen de repoblació rural. Moltes de les persones que van marxar de la ciutat eren joves a la recerca d'una nova manera de viure, d'una nova connexió amb el territori, seguint la lògica en part de cerca noves maneres de ser i estar al món, més reconciliades amb l'equilibri mediambiental. En aquest cas, doncs la relació entre cultura i ruralitat també canvia i en ella neixen relats postpandèmics que segurament marcaran noves maneres de fer i entendre la ruralitat. Per ampliar més aquesta temàtica es pot consultar [aquest article d'Interacció](#) [3] que reflexiona sobre la cultura contemporània i el territori.

Referències bibliogràfiques

Burgos, B. (dir.) (2020). *Pensar y hacer en el medio rural. Prácticas culturales en contexto*. Ministerio de Cultura y Deporte. Centre d'Informació i Documentació ([CIDOC](#) [4]) Signatura: [E210021](#) [5]

García-Dory, F., Michalowski, P., Drane H, L. (2020). *Art in rural areas*. IETM. International network for contemporary performing arts. Centre d'Informació i Documentació ([CIDOC](#) [6]) Signatura: [E200009](#) [7]

Interacció. (2021, 18 gener). [Cultura i ruralitat. La cultura contemporània a i des del territori](#) [3]. *Interacció*.

Minguet Batllori, J. (2021, 7 desembre). [Qui no té memòria ha de tenir cames. L'art fora dels museus](#) [8]. *Vilaweb*.

Rubio, Q. i Noguera, I. (eds.). (2021). *La Nadala. La cultura transforma el món rural*. Fundació Carulla bit.ly/3l2vajj [9]

Categories: Article

Tags: desenvolupament territorial

Tags: governança cultural

Tags: arts i creació

Tags: polítiques culturals

- [10]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2022/03/marges>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://www.cabanades.art/>

[3] <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2021/ruralitat-cultura>

[4] <https://www.diba.cat/es/web/cerc/cidoc>

[5] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46495>

[6] <http://www.diba.cat/es/web/cerc/cidoc>

[7] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46321>

[8] <https://www.vilaweb.cat/noticies/memoria-cames-art-fora-museus-joan-minguet-batllori/>

[9] <https://bit.ly/3l2vajn>

[10] <https://interaccio.diba.cat/node/8896>